

PRAKTIKË E SUKSESSHME STUDENTË-EKOLOGJIKISHT TË ANGAZHUAR

Paraqitur nga: EURAKOM

CIRCULAR
ALBANIA
TOURISM

Co-funded by the
European Union

SEKSIONI 1: INFORMACION BAZË

- Titulli i Praktikës më të Mirë: Studentë -Ekologjikisht të Angazhuar
- Faqja e internetit: <https://www.education.gouv.fr/des-eleves-eco-delegues-engages-pour-la-transition-ecologique-et-le-developpement-durable-10835>
- Vendndodhja: Në të gjithë vendin (Francë)

SEKSIONI 2: PËRMBLEDHJE E PRAKTIKËS

• Përshkrim i shkurtër i praktikës:

Praktika është një program kombëtar shkollor ku çdo klasë në shkollat e mesme dhe të larta zgjedh një ose dy "élèves éco-délégués" (studentë ekologjikisht të angazhuar). Këta studentë zgjidhen për të punuar në projekte për të implementuar zhvillimin e qëndrueshëm në shkollën e tyre, si promovimi i biodiversitetit dhe monitorimi i veprimeve për të reduktuar ndikimet klimatike. Ata veprojnë si "ambasadorë" për veprimet mjedisore dhe propozojnë dhe realizojnë projekte konkrete, si kopshtari, klasifikimi i mbetjeve ose fushata riciklimi. Ata gjithashtu ndihmojnë në mobilizimin e bashkëmoshatarëve dhe stafit të shkollës. Objektivi kryesor i kësaj nisme kombëtare është të bëjë shkollat më të gjelbërta dhe më të qëndrueshme ndaj klimës duke përfshirë drejtpërdrejt studentët, duke formuar kështu një brez të ri për të bërë ndryshimin e klimës dhe ekologjinë një prioritet. Programi u generalizua gjatë vitit 2020 dhe u iniciua nga qeveria.

- **Periudha e Implementimit 2022** - në vazhdim
- **Statusi:**

☐ I Planifikuar ☐ Fazë Pilotimi ☐ Implementuar Plotësisht ☒ Në vazhdim dhe zhvillim

Fushat Tematike të Trajtuar:

☐ Nga Ferma në Tavinë /Sistemet e Qëndrueshme Ushqimore
☒ Menaxhimi i Mbetjeve
☒ Efikasiteti i Burimeve
☐ Tjetër: _____

• Përshkruani se si praktika përshtatet me Fushat Tematike të zgjedhura.

Projektet përfaqësuese ekologjike janë drejtpërdrejt në përputhje me efikasitetin e burimeve dhe menaxhimin e mbetjeve, pasi ato e kthejnë politikën në veprime të matshme dhe të përditshme në shkolla. Studentët udhëheqin iniciativa konkrete si reduktimi i mbetjeve, grumbullimi dhe klasifikimi, riciklimi dhe ripërdorimi, fushata për të ulur mbeturinat e ushqimit dhe konsumimin e energjisë, të gjitha masa të përmendura në mënyrë eksplicite nga Ministria e Arsimit. Duke organizuar monitorim dhe projekte shkollore, përfaqësuesit ekologjikë synojnë të ndryshojnë zakonet mes studentëve dhe stafit, gjë që çon në reduktimin e konsumit të panevojshëm dhe rritjen e ndërgjegjësimit. Duke angazhuar studentët në këto projekte praktike, kjo praktikë promovon përdorimin efikas të materialeve dhe energjisë si pjesë e jetës shkollore të përditshme. Udhëzimet kombëtare dhe mjetet mbështetëse ofrojnë gjithashtu mbështetje për cilësinë dhe riprodhueshmërinë, duke inkurajuar shkollat të dokumentojnë rezultatet dhe të ndajnë metodat.

• Shpjegoni se si ky aktivitet përshtatet me sektorin e turizmit.

Ndërsa masa është një iniciativë për shkollat në përgjithësi, parimet e saj mund të inspirojnë shkollat profesionale të turizmit (AFP) dhe të zbatohen më në detaje në aktivitete specifike, siç është arti kulinar. Rritja e ndërgjegjësimit do të formojë profesionistët e ardhshëm të mikpritjes, të cilët do të kuptojnë më mirë rolin e ndryshimeve klimatike dhe ekologjisë. E aplikuar në turizëm, kjo do të thotë zhvillimi i ndërgjegjësimit për qëndrueshmërinë tek profesionistët e ardhshëm të turizmit, gjë që është thelbësore për brezin e ardhshëm të punonjësve të turizmit. Më pragmatikisht, qasja e trajtimit të pjesëmarrësve si ambasadorë të qëndrueshmërisë mund të transferohet edhe në bizneset e turizmit. Për shembull, hotelet ose operatorët turistikë mund të emërojnë "eko-përfaqësues" ndërmjet stafit për të udhëhequr praktikën e gjelbra (si reduktimi i mbetjeve ose përdorimit të ujit): Ndërsa të gjithë anëtarët e stafit duhet të jenë të ndërgjegjshëm për masat e qëndrueshmërisë, një person mund të marrë rolin e udhëheqësit kur bëhet fjalë për sugjerimin dhe implementimin e masave të ekonomisë qarkulluese dhe të gjelbra brenda biznesit.

- **Cila është vlera mësimore që kjo praktikë ofron për trajnimin e AFP, zhvillimin e kurikulave ose ndërtimin e kapaciteteve të profesionistëve?**

Kjo praktikë integron edukatën për ekologjinë dhe ekonominë qarkulluese në gjithë programin mësimor për studentët e të gjitha grupeve të moshave. Ajo ofron një model praktike të mësimin që fuqizon studentët: ata diagnostikojnë çështje të rëndësishme, planifikojnë veprime dhe realizojnë projekte për probleme reale mjedisore. Kjo qasje, e bazuar në projekte praktike, mëson zgjidhjen e problemeve, punën në grup dhe udhëheqjen. Eko-përfaqësuesit punojnë ngushtë me mësuesit, menaxhimin e shkollës dhe madje edhe me ekspertë të jashtëm, duke zhvilluar partneritete mes palëve të ndryshme. Aftësitë e menaxhimit të projekteve ose të komunikimit që studentët fitojnë janë të vlerësuara nga punëdhënësit e ardhshëm. Në një kontekst shkollash profesionale, sistemi i eko-përfaqësuesve tregon se si mund të integrohet qëndrueshmëria në edukim: ai ofron trajnim të strukturuar dhe me përvojë në efikasitetin e burimeve, menaxhimin e mbetjeve dhe angazhimin. Kjo mund të informojë programet AFP duke ilustruar se si të përfshihen projekte praktike të gjelbra dhe të ndërtohet kapaciteti të trajnimit, ashtu siç ndodh për studentët e shkollave të mesme.

SEKSIONI 3: SFIDAT DHE PËRSHTATJA ME PARIMET E EKONOMISË QARKULLUESE

- **Cilat sfida ose pengesa u adresuan (bazuar në gjetjet e raportit)?**

☒ Menaxhimi dhe hedhja e mbetjeve
☒ Përdorimi i energjisë/burimeve
☒ Kufizimet e infrastrukturës
☐ Sezonaliteti
☒ Hendekët në aftësi dhe kapacitete
☒ Ndërgjegjësim i ulët për Ekonominë Qarkulluese
☐ Rezistenca ndaj ndryshimeve në sjellje
☐ Kufizimet financiare
☐ Tjetër: _____

- **Si u kapërcyen këto sfida?**

Përfaqësuesit e ekologjisë merren me menaxhimin dhe hedhjen e mbetjeve përmes projekteve konkrete, si implementimi i fushatave për ndarjen dhe reduktimin e mbetjeve në shkolla. Kjo përmirëson drejtpërdrejt trajtimin e mbetjeve duke i reduktuar ato dhe promovuar riciklimin. Po ashtu, nxënësit zhvillojnë iniciativa për të reduktuar konsumimin e energjisë (siç është fikja e pajisjeve që nuk përdoren) dhe për të kursyer ujë/energji. Ky program përdor infrastrukturën ekzistuese të shkollave si klasat, oborret ose mensat për përmirësime ose për zhvillimin e projekteve të tilla si kopshtaria ose vendosja e koshave për riciklim. Pa pasur nevojë për infrastrukturë të re, mund të zhvillohen projekte pasi shkollat mund të përshtatin hapësirat aktuale për projekte të qëndrueshmërisë, duke kaluar mbi kufizimet e infrastrukturës. Duke bërë që nxënësit të jenë përfaqësues në temën e qëndrueshmërisë, ky program rrit ndërgjegjësimin e nxënësve dhe stafit të shkollës. Përfaqësuesit shpërndajnë njohuri dhe veprime ekologjike me nxënës të tjerë, mësues dhe staf, duke përhapur zakone që mbështesin ekonominë qarkulluese. Ministria gjithashtu ofron materiale trajnimi si udhëzues, duke ndihmuar kështu në ndërtimin e aftësive ndërmjet nxënësve dhe edukatorëve.

- **Cilat strategji të ekonomisë qarkulluese trajton kjo praktikë?**

- ☒ Reduktimi / ripërdorimi / riciklimi i mbetjeve
- ☒ Energjia e rinovueshme / efikasiteti i energjisë
- ☒ Kursimi i ujit
- ☒ Dizajni qarkor i produkteve/ shërbimeve
- ☐ Sistemet e qëndrueshme ushqimore / zinxhirët e shkurtër të ushqimit
- ☐ Certifikatat ekologjike ose standardet e gjelbra
- ☐ Riparimi, rinovimi, ose ripërdorimi i infrastrukturës / mobiljeve
- ☐ Mjetet digjitale për qarkullueshmërinë ose qëndrueshmërinë

- **Përshkruani pse kjo praktikë mund të konsiderohet si një 'praktikë më e mirë' dhe si kontribuon në një ose më shumë parime të ekonomisë qarkulluese:**

Kjo iniciativë mund të konsiderohet një praktikë e mirë, sepse është një masë sistemike, në shkallë të gjerë dhe e mbështetur nga qeveria, e cila mund të zbatohet gjithashtu edhe në një shkollë apo biznes të vetëm. Në Francë, miratimi zyrtar i këtij programi parashikon emërimin e 250,000 përfaqësuesve të mjedisit në gjithë vendin. Në këtë shkallë, programi e avancoi konkretisht parimin e ekonomisë qarkulluese, pasi nxënësit fokusohet në projekte të tilla si ulja dhe riciklimi i burimeve. Duke integruar këto veprime në jetën e përditshme shkollore, krijohen rrethana të vazhdueshme dhe pozitive, që do të thotë se shkollat i adoptojnë projektet e përfaqësuesve të mjedisit si pjesë të zhvillimit të tyre: Projektet janë të destinuara të mbeten, dhe shkolla dhe përfaqësuesit e ardhshëm të mjedisit mund të punojnë mbi atë që është zhvilluar më parë me sukses. Kjo praktikë e mirë mund të aplikohet lehtësisht edhe në një shkollë të vetme, pa qenë nevoja për mbështetje nga qeveria, pasi përfaqësuesit e mjedisit mund të përshtatin projektet sipas mundësive që shkolla ka.

- **Përshkruani pse kjo praktikë mund të konsiderohet si novative. Cila qasje e re, krijuese ose e pashfrytëzuar sjell vlerë të shtuar në zhvillimin e turizmit qarkullues?**

Inovacioni qëndron në fuqizimin e studentëve me role formale. Aspekti unik i kësaj praktike është kjo udhëheqje e institucionalizuar studentore në veprimtaritë mjedisore, duke shtuar vlerë përmes integritetit të mendimit të qarkullueshëm që në fillimet e arsimit. Çdo eko-përfaqësues zgjidhet formalisht dhe u jepen detyra specifike, duke i vlerësuar dhe fuqizuar ata. Kjo është një qasje kreative, nga poshtë lart: në vend që të jenë vetëm urdhra nga lartë, ajo bën që studentët të jenë krijues aktivë të projekteve të qëndrueshmërisë. Kjo gjithashtu krijon rrjete të reja: eko-përfaqësuesit lidhen nëpërmjet klasave dhe këshillave të shkollave (CVC/CVL), duke e bërë këtë një përpjekje transversale. Pavarësisht se nuk është specifike për turizmin, ky model i veprimit mjedisor të udhëhequr nga studentët mund të frymëzojë inovacion të qëndrueshëm në turizëm dhe sektorë të tjerë: me analogji, studentët apo stafi i turizmit mund të fuqizohen si eko-ambasadorë dhe ta përdorin këtë pozicion për të zhvilluar projekte të gjelbra që lidhen me ekonominë qarkulluese.

SEKSIONI 4: BASHKËPUNIMI

- **Përshkruani çdo bashkëpunim që ka qenë i përfshirë në zhvillimin e kësaj praktike. A ka përfshirë kjo praktikë autoritetet lokale ose grupe të tjera?**

Programi i eko-përfaqësuesve përfshin një bashkëpunim të gjerë. Në nivelin kombëtar, Ministria e Arsimit ofron mbështetje formale, duke publikuar udhëzime dhe mjete që së bashku kornizojnë dhe mbështesin iniciativat shkollore. Në nivel shkollor, eko-përfaqësuesit punojnë me mësuesit, edukatorët dhe stafin për të dizajnuar, zbatuar dhe monitoruar projekte, duke e bërë të gjithë institucionin një partner në veprim. Programi gjithashtu mbështetet në organizata të jashtme, siç janë shoqatat mjedisore lokale, ekspertët shkencorë dhe autoritetet lokale, të cilët mund të ftohen për të dhënë këshilla, organizuar workshope ose mbështetur aktivitete në terren. Kjo arkitekturë me shumë aktorë siguron cilësi teknike, koherencë pedagogjike dhe dukshmëri, duke lidhur projektet studentore nga baza me udhëzime institucionale dhe burime komunitare, duke rritur ndikimin dhe mundësinë e riprodhimit të iniciativës.

SEKSIONI 5: REZULTATET DHE RIPËRSËRITSHMËRIA

• Cilat rezultate ose konkluzione të matshme u arritën?

Nga ana e dizajnit, arritshmëria e programit është e matshme: rreth 250,000 klase kanë zgjedhur përfaqësues ekologjikë, që do të thotë se një çerek milioni studentë përfaqësues janë angazhuar në qëndrueshmëri. Shumë rezultate konkrete kanë buruar nga projektet e tyre. Faqja e internetit e dedikuar rendit arritje të ndryshme: vëzhgime të biodiversitetit, gjelbërim të oborreve të shkollave, mbledhje dhe grumbullim të mbetjeve, iniciativa riciklimi dhe ripërdorimi, reduktimi i mbetjeve ushqimore dhe përdorimit të energjisë. Krijimi i çmimit kombëtar "Eco-Action of the Year" nga ministria tregon njohjen institucionale për punën e studentëve. Në përgjithësi, programi ka institucionalizuar qëndrueshmërinë në mijëra shkolla, ka arritur të rrisë ndërgjegjësimin mes një brezi të ri dhe ka ofruar rezultate të qarta dhe praktike, siç tregohet edhe përmes çmimit.

• Pse është kjo praktikë e rëndësishme në kontekstin turistik shqiptar?

Ndërkohë që kjo praktikë është e lidhur me shkollat franceze, koncepti i saj thelbësor mund të aplikohet në çdo vend dhe çdo sektor: edukimi dhe angazhimi i të rinjve në qëndrueshmëri mbështet një ekonomi të gjelbër dhe qarkulluese. Në Shqipëri, përfshirja e komuniteteve lokale dhe studentëve në menaxhimin e mjedisit mund të sjellë përfitime për turizmin duke ruajtur biodiversitetin lokal dhe duke përmirësuar praktikën e qëndrueshme dhe qarkulluese të aktiviteteve të ndryshme turistike. Për shembull, programet AFP për mikpritje ose turizëm mund të krijojnë role "përfaqësuesish ekologjikë" për praktikantët për të drejtuar projekte riciklimi ose kursimi energjie në hotele ose biznese të tjera mikpritëse. Masa franceze gjithashtu tregon fuqinë e angazhimit të bazuar në komunitet: duke fuqizuar po ashtu të rinjtë shqiptarë për të zbatuar projekte ekologjike, mund të rrisë ndërgjegjësimin dhe të përmirësojë efikasitetin e burimeve lokale. Në thelb, edhe nëse konteksti specifik ndryshon, kjo praktikë mbetet e rëndësishme sepse ndihmon në ndërtimin e një kulture qëndrueshmërie, një themel për çdo destinacion që synon të jetë miqësor me mjedisin dhe të përputhet me parimet e një ekonomie qarkulluese.

• Cili është potenciali i kësaj praktike për zgjerim të mëtejshëm? Si mund të aplikohet ose adaptohet në destinacione të tjera turistike apo biznese të tjera në Shqipëri?

Modeli i përfaqësuesit të ekologjisë është jashtëzakonisht i shkallëzueshëm. Në Francë, ai u implementua në të gjithë vendin, me 250,000 studentë që morën këtë rol; Në kontekstin shqiptar, një shkollë ose biznes mund ta riprodhojë atë duke integruar role të qëndrueshmërisë në edukimin turistik ose duke emëruar përfaqësues mjedisorë. Elementët kyç që janë fuqizimi i rinisë, mësimi bazuar në projekte dhe mbështetja dhe bashkëpunimi i shumë palëve mund të aplikohen në një gamë të gjerë kontekstesh. Duke qenë se masa franceze përdor shkollat, një version shqiptar mund të përdorë gjithashtu kolegje profesionale lokale për të implementuar masa të ngjashme. Kjo praktikë mund të implementohet lehtësisht në destinacione të ndryshme duke pasur parasysh koston e saj të ulët, pasi nuk kërkon infrastrukturë të madhe dhe sepse madhësia e projekteve mund të përshtatet me buxhetin e disponueshëm.

- **Çfarë këshille do t'u jepni atyre që duan të zbatojnë një iniciativë të ngjashme?**

Për një shkollë që dëshiron të implementojë këtë praktikë, mund të ishte interesante të sigurohej mbështetje institucionale, siç është mbështetja e autoriteteve lokale të arsimit, për të siguruar që roli të njihet dhe të financohet, ashtu si në modelin francez. Është e rëndësishme të ketë një udhëheqës, si një mësues ose një anëtar i stafit, për të mbikëqyrur studentët dhe për të lidhur projektet e tyre me programin e shkollës. Për ta bërë këtë praktikë të funksionojë, mësuesit duhet të përfshijnë projektet në kurikula (udhëzime për projektet, vlerësime) dhe të vendosin monitorim të thjeshtë (regjistrat e mbledhjeve, nivelet e pjesëmarrjes) për të treguar rezultatet. Gjithashtu, është e rëndësishme të trajnohen përfaqësuesit me paketa të thjeshta dhe praktike dhe të përdoren udhëzues kombëtarë ose lokalë për të formuluar aktivitetet. Për të priorizuar fitimet e vogla dhe të dukshme, si grumbullimi i mbetjeve, një provë komposti, një fushatë kursimi uji është një ide e mirë, në mënyrë që të ndërtohet shpejt momenti. Për të funksionuar projekti, duhet të përfshihen i gjithë komuniteti i shkollës, nga kantina tek kujdestarët, mësuesit dhe stafi. Shkolla mund të kërkojë mbështetje nga partnerë të jashtëm, si autoritetet lokale, OJQ mjedisore, aktivistë ose shkencëtarë për mbështetje teknike.

Project Partners

Funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor EACEA can be held responsible for them.

Project N°101182855

CIRCULAR
ALBANIA
TOURISM

Project N°101182855

Co-funded by the
European Union

